

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

This Project is co-financed by the European Union and the Republic of Turkey.

Bahçivanlar İçin İş Sağlığı ve Güvenliği

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim ve Araştırma Merkezi'nin (ÇASGEM)
Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi
Teknik Destek Projesi

Hazırlayanlar

Funda ÇINAR ALTAY

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim Uzmanı

Betül GÜRLER

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim Uzmanı

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Eğitim ve Araştırma Merkezi
2016, Ankara

✓ Bahçıvanlar İçin İş Sağlığı ve Güvenliği

Bahçe işlerinde genellikle;

- Her yıl benzer kazalar yaşanır,
- Çoğu kaza önceden tahmin edilebilir ve önlenebilir,
- Çalışanlar güvenli yöntemler yerine şanslarına güvenmeyi tercih ederler.

Kazaların genel nedenleri

- Bilgi, talimat, eğitim ve denetim eksikliği
- Gereksiz risk almak ve önlem almadan kısa yollara sapmak
- Elle hatalı taşıma yapmak
- Yüksekte güvensiz çalışmak
- Güvensiz çalışma sistemleri
- Kayma, takılma ve düşmeler
- Yorgun ve bitkin çalışmak
- Bahçe alet, edevat ve ekipmanlarını hatalı kullanmak
- Makineleri hatalı kullanmak

Kazaların sonuçları

Çalışana maliyeti;

- Uzun süre tedavi gerektirecek şekilde yaralanabilir veya hayatını kaybedebilir,
- Ciddi bir ağrı, acı, sakatlık ve travma yaşayabilir,
- Çalışmadığı süre boyunca hastane masraflarını ve tıbbi giderlerin maliyetini karşılamak zorunda kalabilir,
- Kendisini ve ailesini geçindirmek için ekonomik sıkıntı çekebilir,
- Psikolojik sorunlar yaşayabilir,
- Kazadan sonra işbaşı yapmadan önce tekrar eğitim almak zorunda kalır.

İşverene maliyeti;

- Kazaya uğrayanın yerine işe alınan çalışanın, işe alım ve eğitiminden doğan maliyet,
- Sigorta ve tıbbi giderler,
- Davalar veya cezai soruşturmalar,
- Kaza soruşturması için harcanan zaman,

- Makine, teçhizat ve binalarda ortaya çıkan hasar,
- Kötü reklam ve itibar kaybı,
- Diğer çalışanların moral ve motivasyonunda düşüş,
- İşgücü kaybı,
- Üretim kaybı.

Tüm Çalışanların Sağlık ve Güvenliğinin Sağlanması

İşveren tarafından sağlanacak temel iş sağlığı ve güvenliği gereksinimleri ağırlıklı olarak aşağıdaki dört alanı içermelidir;

1. İşyeri oryantasyon (işe başlama) eğitimi

Yeni bir işyerinde işe başladığınızda ya da aynı işyerinde pozisyonunuz değiştiğinde işvereninize size oryantasyon eğitimi vermelidir. Temel oryantasyon eğitiminde; işe yeni başlayanlara çalışılan işletmenin geçmişi, örgütsel yapısı, yöneticileri, organizasyon yapısı, bölümleri, üretilen mal ve hizmetler, üretim/hizmet süreçleri, işletme kural ve politikaları, yönetim uygulamaları, sağlık ve güvenlik kuralları, hedefler, misyon, vizyon, işyerinin fiziki yapısı gibi konularda bilgi verilerek işletme tanıtılmalıdır.

Buna ek olarak deneme süresi, ücret ödeme şekli, ödeme günleri, fazla mesai, resmi tatil ve izinler, çalışma ve ara tatili saatleri, yemek ve kişisel temizlik ihtiyacının sağlanma durumu, eğitim olanakları, ulaşım ve servis olanağı ile güzergâhları, sigorta düzenlemeleri, acil durumlar ve yapılması gerekenler, personele sağlanan diğer olanaklar ve hizmetler, iş yeri hekimi ve iş güvenliği uzmanının çalışma gün ve saatleri, rapor uygulamaları, emeklilik sistemi, disiplin kuralları, nakil, harcırah, sosyal haklar gibi konuların aktarılması ile de özlük haklarıyla ilgili bilgilendirme yapılır.

Mesleki oryantasyon eğitiminde ise; yapacağınız işle ilgili gerekli uzmanlık bilgileri size sağlanmalıdır. Yapılacak mesleki oryantasyon eğitiminin ana unsurları şunlardır;

- İşin nasıl yapılacağı ile ilgili talimatlar,
- İşle ilgili sağlık ve güvenlik talimatları,
- Kullanılacak makine ve ekipmanlarla ilgili eğitim: Forklift, traktör, ATV ve ehliyet gerektiren diğer benzeri iş makinelerinde gerekli eğitimi ve belgeyi almamış yetkisiz çalışanlar görevlendirilemezler.
- Elle taşıma eğitimi: Bu eğitimler elle taşıma teknikleri, kimyasalların güvenli kullanımı gibi günlük işleriniz sırasında yerine getirdiğiniz özel görevlere odaklanacaktır.
- 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu uyarınca tüm çalışanların çalıştıkları işyerinin tehlike sınıfına göre mevzuatta belirlenmiş periyotlarda almaları gereken İş Sağlığı ve Güvenliği eğitimleri.

2. İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sistemi

İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili tüm prosedürler işveren tarafından oluşturulmalıdır. Bunun için işveren:

- Mesleki risklerin önlenmesi, eğitim ve bilgi verilmesi dâhil her türlü tedbirin alınması, organizasyonun yapılması, gerekli araç ve gereçlerin sağlanması, sağlık ve güvenlik tedbirlerinin değişen şartlara uygun hale getirilmesi ve mevcut durumun iyileştirilmesi için çalışmalar yapar.
- İşyerinde alınan iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerine uyulup uyulmadığını izler, denetler ve uygunsuzlukların giderilmesini sağlar.
- Risk değerlendirmesi yapar veya yaptırır.
- Çalışana görev verirken, çalışanın sağlık ve güvenlik yönünden işe uygunluğunu göz önünde bulundurur.
- Yeterli bilgi ve talimat verilenler haricinde diğer çalışanların hayati ve özel tehlike bulunan yerlere girmemesi için gerekli tedbirleri alır.
- İşe girişte ve yapılan işe göre belirlenen periyotlarda çalışanların sağlık kontrolünü yaptırır.
- İş sağlığı ve güvenliği talimatlarını ya da İç Yönergesini oluşturur.

İş Sağlığı ve Güvenliği İç Yönergesi:

Bir işyerindeki bütün çalışanlar veya bu işten etkilenebilecek olan kişiler için yaralanma veya hastalık riskine maruz kalmayı en aza indirmeyi amaçlayan yazılı bir belgedir.

İş Sağlığı ve Güvenliği İç Yönergesini hazırlama sorumluluğu işverendedir. Yönergede çalışanları korumak için alınan iş sağlığı ve güvenliği önlemleri yazılı olarak gösterilmelidir. Çalışanlar da bunu başarmak için işverenlerle işbirliği yapmalıdır.

İşveren tehlikeleri tanımlamalıdır. Örneğin;

- Makinelerin kullanımı,
- Yüksekte çalışma,
- Ekipman kullanımı,
- Elle taşıma,
- Gürültü,
- Zararlı tozlar,
- Kimyasallara maruz kalma vb.

Yönergede işvereniniz aşağıdaki üç adımı gerçekleştirmek zorundadır;

1. Tüm tehlikeleri belirleme,
2. Risk değerlendirmesini gerçekleştirme,
3. Bütün tehlikelerle ilgili riskleri kontrol etmek için atılması gereken adımları belirleme ve uygulama.

*Çalışanların iş sağlığı ve güvenliği alanındaki yükümlülükleri, işverenin sorumluluklarını ortadan kaldırmaz. Ayrıca işveren, iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinin maliyetini çalışanlara yansıtamaz.

3. Risk değerlendirme

Tehlike:

İşyerinde var olan ya da dışarıdan gelebilecek, çalışanı veya işyerini etkileyebilecek, zarar veya hasar verme potansiyelidir.

Risk:

Tehlikeden kaynaklanacak kayıp, yaralanma ya da başka zararlı sonuçların meydana gelme ihtimalidir.

Risk Değerlendirmesi:

Makineler, iş ekipmanları, elektrik ve çalışma sistemleri gibi işinizde neyin size zarar verebileceğinin dikkatli bir şekilde incelenmesidir. Böylece yeterli önlemin alınıp alınmadığına ya da zararı önlemek için daha fazla çaba gerekip gerekmediğine karar verebilirsiniz.

Risk Kontrolü:

İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu gereği işveren, tehlike kaynaklarının kimseye zarar vermeyeceğinden emin olmak için makul olan her türlü önlemi almalıdır. Aynı kanun gereği çalışanların, işveren tarafından belirlenmiş her türlü önleme uyma zorunluluğu vardır.

Risk aşağıdaki koşullara bağılıdır:

- Herhangi biri tehlikeye maruz kalmakta mıdır?
- Tehlike yaralanmaya/ölüme neden olabilir mi?
- Yaralanma ne kadar ciddi sonuçlanabilir?
- Tehlikenin zarara yol açmasını engellemek için ne gibi adımlar atılmıştır?
- Yeterli denetim var mı?
- Yeterli eğitim sağlandı mı?

4. İletişim

İşverenler ve çalışanlar arasında iki yönlü bir iletişim sürecinin olması zorunludur.

Bu iletişim aşağıdakilerle gerçekleştirilebilir;

- İş sağlığı ve güvenliği kurulu toplantıları, (İşyerinde mevzuat gereğı kurulması zorunlu ise)
- Kurul toplantıları dışında gerçekleştirilebilecek iş sağlığı ve güvenliği toplantıları,
- Çalışan temsilcileri,
- İşbaşı konuşmaları ve talimatların iletilmesi,
- Sürekli denetim.

✓ İşyerindeki Riskler

1. Elle Taşıma

Yüklerin elle taşınması; kaldırma, taşıma, çekme, itme ve bir yükü hareket ettirme veya desteklemeyi içerir. Hatalı elle taşıma sırt incinmelerine, burkulmalara, fıtıklara veya bilek, el, kol, omuz ve dirsekte şişmeye neden olabilir.

Yaralanma riskini önlemek için:

- Elle taşıma ile ilgili eğitim aldığınızdan emin olun.
- Ağırlık, boyut, şekil ve kavrama uygunluğu açısından yükü değerlendirin.
- Yük çok ağır veya taşımak zor ise yardım isteyin.
- Ayaklarınızı zemine düzgün bir şekilde yerleştirin.
- Sırtınızı düz tutun.
- Dizlerinizi bükün ve yüke yaklaşın.
- Yükü sıkıca kavrayın, vücudunuza yaklaştırın ve çenenizi kaldırın.
- Yükü kaydırmadan ve tek seferde, bacak kaslarınızı kullanarak kaldırın.
- Yükün görüşünüzü engellemesine izin vermeyin ve taşıma işleminden önce yolunuzun açık olduğundan emin olun.

- Tekrarlanan eğilme veya bükülme hareketlerinden kaçının.
- Zemin kaygan, engebeli veya dengesiz olduğunda özellikle dikkatli olun.

Unutmayın!

İşyerindeki yaralanmaların çoğu hatalı elle taşımadan kaynaklanır. Sürekli hatalı elle taşıma yaparak çalışmak ara sıra ağır yük kaldırmaya göre daha fazla sırt yaralanmasına yol açar.

2. Makinelerle Çalışma

Kazaların nedenleri

- Güvenli çalışma talimatlarıyla ilgili eğitim veya bilgi eksikliği.
- Koruyucusu olmayan/yetersiz olan makine ile çalışmak.
- Uyarı işaretlerini, yasal tebliğleri ve güvenli çalışma talimatlarını dikkate almamak.
- Hareketli makine aksamalarının yakınında çalışmak veya makineye yaklaşmak.
- Tıkanıklık temizlenirken veya makinenin temizlendiği/bakımdan geçirildiği zamanlarda yeterli önlemi almamak.

- Kilitleme-etiketleme ekipmanları takılmamış, kullanım dışı makinelerle çalışmak.
- Yorgun, dikkatsiz veya deneyimsizken makineleri kullanmak.
- Arızaları işverene rapor etmemek.
- Ehliyetsiz ve yetkisiz bir şekilde makineleri kullanmak.

Başlıca kaza tipleri

- Makinenin hareketli parçalarına dolanma
- Hareketli parçalar arasında sıkışma
- Makineden dışarıya fırlayan parçaların veya malzemelerin çarpması
- Hareketli makinenin çarpması
- Hareketli makine ve sabit bir nesne tarafından sıkıştırılma
- Giysiler aracılığıyla hareketli parçalara yakalanma ve makinenin içine çekilme

Makine işlemleri sırasında kaza önleme

- Makinenin kullanımı konusunda yeterli eğitimi almış olduğunuzdan emin olun.
- Makine ve ekipmanın kullanım kılavuzuna ve uyarı etiketlerine dikkat edin.
- İşleme başlamadan önce tüm koruyucuların yerinde olduğundan emin olun.
- Tıkanıklık temizlemeden veya herhangi bir bakım çalışması yapmadan önce makineyi durdurun.

Makine emniyeti

Ciddi kazaların çoğu makinelerle çalışmaktan kaynaklanır. Bu kazaların bazıları ölümcül sonuçlara yol açabilir. Genellikle bu durum yeterli koruyucu temin edilmediği ya da koruyucular devre dışı bırakıldığında oluşur.

Makinelerin bakım ve onarımı makine koruyucularının çıkartılmasını gerektirebilir. Çoğu kez, işi tamamlamak için acele ederken, koruyucular tekrar yerlerine takılmaz. Traktör ve makineler tüm koruyucuları yerinde olmadıkça kesinlikle kullanılmamalıdır.

Tehlikeli bir makineyi kullanmadan önce aşağıda örnekleri verilen koruyucuların yerinde olduğundan emin olmanız gerekir.

<i>Tehlike türü</i>	<i>Koruyucu türü</i>
Aktarma organı tarafından çalıştırılan makineler (örneğin şaftlar)	Dönen şaft milinin tamamını içine alan şaft koruyucu
Dönen parçalayıcı ve dişleri olan makineler (örneğin komposterler, rotovatörler, çim biçme makineleri)	Sabit mesafe koruyucuları
Hidrolik hata sonucu aniden alçalabilen/düşebilen hidrolik kaldırıcısı olan römorklar	Makinede mevcut olan kilitleme mekanizmaları veya takozlar

Traktör ve makinelerin kullanımı sırasında kazaları önleme

Traktörü durdurma

- El frenini çekin.
- Motoru durdurun.
- Kontak anahtarını çıkartın.
- Aracı vitesinde bırakın.

(Aracın arkasına ekipman takılıysa hidroliği indirin.)

Traktör kullanma

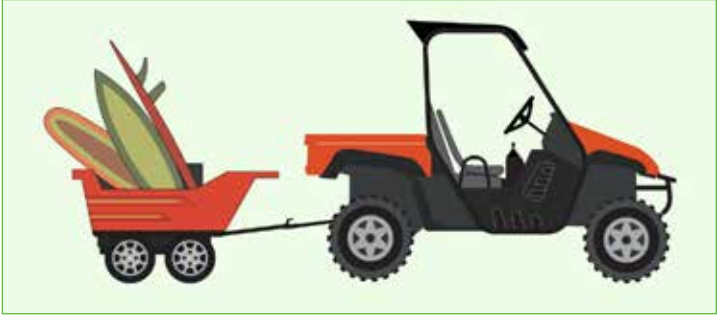

- Asla yetkilendirilmediğiniz ve kullanımını konusunda eğitilmediğiniz bir traktörü kullanmayın.
- Kontrol mekanizmalarının nasıl çalıştırılacağını bildiğinizden emin olun.
- Bağımsız frenlerin birlikte kilitli olduğundan emin olun.
- Aracı çalıştırmadan ve hareket etmeden önce kimsenin yakınızda ve tehlikede olmadığını kontrol edin.
- Frenler ve direksiyonun düzgün çalıştığını kontrol edin.
- Etrafınızdaki diğer kişilerin nerede çalıştığını kontrol edin ve onları görebildiğinizden emin olun.
- Güvenli çalışma talimatlarına uyun.
- Asla hareket halindeyken bir traktörden ya da kendi yürür makineden inmeyin.
- Çocukların traktör veya makinelere binmesine asla izin vermeyin.

Makine kullanma

- Asla yetkilendirilmediğiniz ve kullanımını konusunda eğitilmediğiniz bir makineyi kullanmayın.
- Güç kesilmeden ve makine hareketsiz hale gelmeden tıkanıklık veya makine temizliği yapmayın.
- Asla hareketli parçalara kapılabilecek kolye/bileklik gibi takılar takmayın, bol giysiler giymeyin ve saçlarınız uzunsa toplamadan çalışmayın.
- Asla makineleri kullanan kişilerin dikkatini dağıtmayın.
- Bütün koruyucuları gerekli konumda tutun.
- Kontrol mekanizmalarının nasıl çalıştırılacağını bildiğinizden ve hangi makineyi kontrol ettiklerini gösterir şekilde işaretlenmiş olduğundan emin olun.
- Gerekli kişisel koruyucu donanımların (iş tulumu, gözlük, kulak koruyucu, iş ayakkabısı vb.) size sağlandığından ve kullandığınızdan emin olun.
- Tüm arızaları derhal amirinize bildirin.
- Kuyruk mili çıkışına takılan şaft koruyucuların doğru boyut ve uzunlukta olduğundan emin olun.
- Kuyruk mili çıkışına takılan şaft koruyucuların dönmediğini ve zincirlerin yerinde olduğunu kontrol edin.
- Çim biçme makinesi gibi makinelerin yakıt ikmali sırasında yakıt sıcakken üzerine yakıt ilave etmeyin ya da yakıtı değiştirmeyin. Yakıt ikmali sırasında kenarlara saçılma olursa o bölgelerde makineyi kullanmayın.
- Çalışma alanındaki tahta, kaya parçaları ya da diğer döküntüleri temizleyin.
- Arazinin engebelerini bilin. Eğimli yerleri, delikleri ve diğer arazi engellerini kontrol edin.
- Makinenizi doğru hızda ve doğru yönde kullanın.
- Geri geri gitmeniz gerektiğinde başkalarının olma ihtimaline karşı arkanızı her zaman kontrol edin.

ATV'ler

- Ehliyetiniz yoksa ATV kullanmayın.
- ATV kullanırken daima baş koruyucusu takın.
- Asla yolcu taşımayın.
- Özellikle engebeli zeminlerde hızınızı düşürün.
- Artan hızın aracın dengesizliğini ve devrilme riskini artırdığını unutmayın.
- Yamaçlarda ve engebeli arazide sürüş sırasında eğitimde öğrendiğiniz kurallara uyun.
- Asla ATV'nin çekme kapasitesini aşmayın.

Motorlu testereler

Testere kullanma

Testere çalıştırılırken sağlam bir zemin üzerinde bulunmalı ve levha herhangi bir yere temas etmemelidir. Sağ ayak arka sapın tabanına konularak emniyet sağlanmalıdır. Operatör sol ayağını zincirden uzak tutmalıdır.

Soğuk bir testere çalıştırılırken aşağıdaki adımlar uygulanmalıdır*:

1. Zincir frenini devreye alın.
2. Dekompresyon kontrolüne basın.
3. Jikleji ayarlayın.
4. Sağ ayak arka sapın tabanına basmalı, sol el ön kolu ve sağ el de çalıştırma kolunu sıkıca kavramalıdır (3 noktadan temas güvenliği arttırır).
5. Çalıştırma kolunun çekin.

*Sıcak bir motorlu testerenin çalıştırılmasında ise yukarıdaki adımlardan yalnızca üçüncü adım atlanır.

Dikkat edin!

- Motorlu testere kullanımıyla ilgili eğitim almadan bu aleti kullanmayın.
- Testere kullanımı sırasında gözlük, eldiven, tulum, baş koruyucu, kulak koruyucu gibi koruyucularınızı takın.
- Güvenli çalışma talimatlarına uyun.
- Mümkün olduğunca ağacın doğal düşme yönünde kesim yapın.
- Ağacın düşmesi sırasında düşme yönünün tersinde güvenli bölgeye kaçın.

3. Kayma, Takılma ve Düşmeler

Kayma, takılma ve düşmelerin nedenleri

- Dağınık işyerleri
- Yüksekte çalışma
- Merdiven kullanma
- Islak zeminler
- Kırılmaya müsait çatılarda çalışma
- Açık kenarlara yakın çalışma
- Forkliftler üzerindeki platformlarda çalışma
- Traktör ve iş makinelerinden düşme

Kaza Önleme

- İşyerinin düzenli, temiz ve engellerden arındırılmış olduğundan emin olun.
- Alet, ekipman, kablo ve kapları dikkatlice depolayarak ve istifleyerek saklayın.
- Uzatma kabloları, aletler vb. takılma tehlikelerinden kaçının.
- Yürüyüş yollarının her zaman açık tutulduğundan emin olun.
- Bir forklifti çatallarına sabitlenmiş uygun bir kabin takılmadıkça, yüksek seviyede çalışma platformu olarak kullanmayın (forklift kabin içinden kontrol edilebilmelidir).
- Yüksekte çalışma platformlarının olduğu yerlerde korkulukların en az bir metre yükseklikte olduğundan ve herhangi bir yönden gelebilecek en az 125 kilogramlık yüke dayanıklı ana korkulukların mevcut olduğundan emin olun.
- Yerdeki tüm açıklıkların kapalı olduğundan veya etrafının güvenlik çitiyle çevrildiğinden emin olun.
- Sağlam korkuluklar monte edilmedikçe merdivenleri kullanmayın.
- Yerdeki tüm döküntülerin derhal silindiğinden ve uyarı işaretlerinin yerleştirildiğinden emin olun.

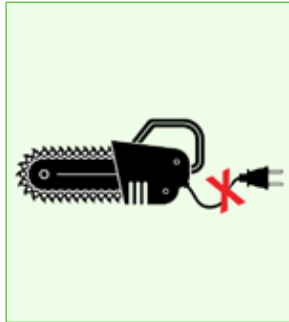
Merdiven Güvenliği

- Merdiveni üst kısmından bağlayarak kaymaya karşı emniyette olduğundan emin olun.
- Merdivenin düz ve sağlam temeller üzerine oturtulduğundan emin olun ve asla kırma taş, yağ bidonları veya kutular gibi dengesiz bir zemin üzerine yerleştirmeyin.
- Merdivenin güvenli bir şekilde zemine bağlanmasını ya da birisi tarafından tutulmasını sağlayın.
- Merdivenin yüksekliğinin çıkılacak yerin yüksekliğinden 1m. daha uzun olduğundan emin olun.
- Merdiveni ayakları kaymayacak şekilde doğru açıda destekleyin.
- Merdivenleri kullanmadan önce kontrol edin ve hasarlı merdivenleri işvereninize rapor edin.
- Merdivenleri hareketli araçların ya da hava hattı elektrik kablolarının tehlike oluşturduğu yerlere asla yerleştirmeyin.
- Sera çatılarındaki bakım çalışmalarının sadece yetkili kişiler tarafından yapılması gerektiğini unutmayın.

4. Elektrik Güvenliği

Elektrik kazaları ölümlere veya yanıklardan kaynaklanan ciddi yaralanmalara neden olabilir. Bu kazaların çoğu yüksek gerilim hatları veya yeraltı kablolarına temastan kaynaklanır.

Elektriğin, ekipman ve makine yeterince yaklaştığında boşlukları atlayabileceğini unutmayın (yaralanmanız için yüksek gerilim hattıyla temas etmeniz gerekmez).

Dikkat edin!

- Kullanmadan önce tüm taşınabilir elektrikli aletlerin özellikle esnek kabloların ve fişlerin herhangi bir kusuru olup olmadığını kontrol edin ve işverene bu tür kusurları rapor edin.
- Tüm prizler bir kaçak akım rölesi (KAR) ile korunmalıdır.
- Tüm bozuk kablolar tamir edilmeli ya da derhal değiştirmelidir.
- KAR'ın test düğmesinin çalıştığından emin olmak için periyodik kontroller yapılmalıdır.
- Aşırı ısınma ve yangın riskine karşı elektrikli aletler kullanılırken kablo, uzatma makarası veya dramdan tam olarak çözümlenmelidir.
- Ekin pülverizatörü gibi makinelerin herhangi bir parçası, merdiven ve sulama boruları, yüksek gerilim hattından en az 15m. uzaklıkta olmalıdır.

Asla!

- Güvenli bir çalışma sistemi kullanmadan yüksek gerilim hatları altında çalışmayın.
- Makineleri direklere ya da lente teline dayalı muhafaza etmeyin.
- Yeraltı kablolarının olabileceği yerlerde herhangi bir mekanik kazıcı kullanmayın (İşvereninizin yer altı kablolarının konumlarını kontrol ettiğinden ve yerlerini işaretlediğinden emin olun).
- Güç kabloları uygun bir şekilde korunmayan (örneğin kalın, esnek kauçukla veya neoprenle kaplanmış zırhlı kablo) ya da topraklama bağlantısı olmayan bir makineyi kullanmayın.
- Adaptörler ile aşırı yüklenmiş prizleri kullanmayın (Yangına neden olabilir).
- Uygun endüstriyel tipte olmadıkça nemli koşullarda dışarıda priz kullanmayın (Ev tipi priz, fiş veya anahtarları kullanmayın).

- Ekipman veya makine kapatılmadıkça, kilitlenmedikçe ya da fişten çekilmedikçe herhangi bir bakım veya onarım işine başlamayın.
- Mesafeler kontrol edilmedikçe ve güvenli olmadıkça yüksek gerilim hatlarının altında veya yakınında yüksek makineleri veya ağır yükleri taşımayın.
- Düşmüş tellere dokunmayın veya yakınına gitmeyin.

5. Kimyasal Güvenliği

Bahçe işlerinde kimyasallar rutin olarak kullanılmaktadır. Kimyasalların kullanımını içeren kazalar mağdurlar için ciddi ve genellikle uzun süreli sonuçlar doğurabilir. Kimyasallar aşağıdaki yollarla vücudunuza girdiğinde sağlığınıza olumsuz etkileyebilir:

- **Hava yoluyla:** Burun ve akciğerler vasıtasıyla nefes alma.
- **Ağız yoluyla:** Kimyasalları elleyip daha sonra ağza dokunma veya yanlışlıkla yutma.
- **Cilde temasla:** Derideki gözenekler yoluyla vücuda girme (bazı kimyasallar hiçbir yaranız veya çizdiğiniz olmasa bile vücudunuza girebilir).

Kimyasallar vücudunuza girdiklerinde kan dolaşımı yoluyla karaciğer, böbrek, beyin ve sinir sistemine taşınabilir ve genellikle ciddi ve uzun süreli hasara yol açabilirler.

Sağlık için zararlı maddeler; biyositler, pestisitler, herbisitler, fungusitler, insektisitler, gübreler, dezenfektanlar ve temizlik malzemeleridir.

<i>Sembollerini anlamları</i>		
<i>Kimyasalın açıklaması</i>	<i>Sembolü</i>	<i>Zararlı etkileri</i>
Toksik (Zehirli) madde		Bulantı, kusma, baş ağrısı, baş dönmesi ve solunum sıkıntısına neden olan zehirler gibi etki eder.
Aşındırıcı madde		Göz ve ciltte yanıklar. Solunması halinde burun, boğaz ve akciğer mukozasında yanıklara neden olabilir.
Zararlı veya tahriş edici madde		Gözler, boğaz, burun ve deriyi tahriş eder. Alerjiye neden olabilir.
Parlayıcı madde veya yüksek ısı		Buhar, oda sıcaklığında bile yangına neden olabilir.
Oksitleyici madde		Yangına neden olabilir.
Patlayıcı madde		Isı, darbe veya sürtünmeye maruz kaldığında patlayabilir

Alınacak önlemler

- Kimyasalların kullanımı veya uygulanmasıyla ilgili eğitim aldığınızdan emin olun.
- Daima koruyucu giysi ve uygun solunum maskesi kullanın.
- Özellikle koruyucu maske kullanımı ile ilgili yeterli eğitimi aldığınızdan emin olun.
- Kimyasal sembollerin taşıdığı mesajı net olarak anladığınızdan emin olun.
- Yaralanmalara karşı alınacak önlemler için işverenle işbirliği yapın.
- Ellerinizi yıkamadan sigara içmeyin, kimyasal işleme alanlarında yemek yemeyin veya içecek içmeyin ve bu alanlarda yiyecek bulundurmayın.
- Bulaşmayı önleyin (örneğin ağızınıza kalem götürmeyin).
- İşyerinden çıkmadan önce ellerinizi iyice yıkadığınızdan emin olun.
- Göz, yüz ve ellere sıçramasını önlemek için özellikle derişik kimyasalları tutarken dikkatli olun.
- Asla süt şişesi ya da meşrubat kabı gibi kaplarda kimyasalları depolamayın.
- Kimyasalların kullanımdan sonra güvenli ve kilitli bir depoya konulduğundan emin olun.
- Gübreleme ve ilaçlama yapılan sahaları uyarıcı işaretler ile etiketleyin, işlemin yapıldığı tarihi belirtin.
- Çok rüzgârlı havalarda ilaçlama yapmayın. İlaçlama yaparken rüzgârı arkanıza almaya dikkat edin.
- İlaçların hazırlanması, taşınması, uygulanması, depolanması ve atıkların imha edilmesi sırasında güvenli çalışma talimatlarına uyun.
- Kaza halinde acil durum prosedürlerine dikkat edin.
- Konteynerlerin üzerindeki etiketleri sökmeyin veya etiketlere zarar vermeyin.

✓ Acil Durumlar

1. İlk Yardım

Yaralanmalara derhal ve uygun biçimde müdahale edilmesi hayat kurtarıcıdır. Önemsiz yaralanmaların dahi ihmal edilmesi ya da eksik tedavi edilmesi hastalığa veya iltihaplanmaya (enfeksiyona) neden olabilir.

- Yaptığınız işe uygun ilk yardım ekipmanları işvereniniz tarafından sağlanmalıdır.
- İlk yardım dolabının nerede olduğunu ve ilkyardımdan kimin sorumlu olduğunu bilmelisiniz.

İlk yardım dolabında bulunması gereken temel malzemeler şunlardır:

- Yara bandı
- Plaster
- Elastik bandaj
- Çengelli iğne
- Sargı bezi
- Tek kullanımlık steril gaz bez
- Antiseptik solüsyon
- Makas
- Cımbız/pens
- Lateks eldiven
- Steril göz yıkama sıvısı
- Suni solunum maskesi
- Böcek sokmalarına ve ısırığa karşı merhem, antihistaminikli krem
- İlk yardım kitapçığı
- İşinize özel risklerle ilgili acil durumlarda kullanılması gereken ilaçlar

- Acil sağlık hizmetlerinden uzakta bir yerde çalışıyorsanız size yukarıdaki listeyi içeren bir ilk yardım seti sağlanmalıdır.
- İşyerinde kantin, ofisler gibi görünür alanlarda acil servislerin telefon numaraları ilan edilmelidir.

2. Yangın

Yangın halinde, bütün çalışanlar işyerini terk ederek güvenli toplanma alanında toplanır. Yönetimin görevdeki en kıdemli yesi ya da daha önceden belirlenmiş yangın görevlisi kimsenin eksik olmadığından emin olmak için sayım yapar. Bütün alışanların belirlenmiş güvenli toplanma alanında toplandığından emin olduktan sonra yangınla mücadele için yapılacak diğer eylemler gerçekleştirilecektir.

3. Acil Durum Prosedürü

- Bütün acil durum erişim yolları ve kaçış güzergâhları boş tutulmalıdır. Geçişi engelleyecek Şekilde mal/malzeme istiflenmemelidir.
- Dışarıya açılan bütün kapılar ‘ıkış işareti’ taşımalı ve çalışma anında hiçbir zaman kilitli olmamalıdır.
- Yangın söndürücüler işyerinde belirlenmiş noktalara yerleştirilmeli ve düzenli olarak kontrol edilmelidir.
- İşyerindeki yangın tatbikatları, kimyasal sızıntıları gibi tüm acil durum talimatlarını bildiğinizden emin olun.
- Alarmı kimin almakla görevli olduğunu bilin.
- Güvende olmak için nereye ulaşmanız gerektiğini bilin.
- Acil durum işaretleri ve ikazlarının anlamlarını bilin.
- Gaz ya da yanıcı sıvıların kullanıldığı ya da depolandığı yasaklı alanlarda asla sigara içmeyin veya başka herhangi bir tutuşturucu kullanmayın.

Sağlık, Güvenlik ve Refahın Sağlanması

1. Sağlığın Korunması

Bahçe işlerinde sağlık sorunları ortaya çıkabilir ve fark edilmeden gelişebilir. Sağlığınızı korumanın en iyi yolu, risklerin farkında olmak, onları en aza indirmek ve belirtiler görülür görülmez işverenize hastalığınızı bildirmektir.

a. Deri Problemleri

Nedenler

- Kesik, sıyrık ve delinmeler nedeniyle meydana gelen cilt hasarları
- Kuruma ve çatlama neden olacak şekilde soğuğa ve/veya ıslaklığa maruz kalmak
- Suyla sık temasın derinin doğal yağ tabakasını inceltmesi
- Kimyasal maddelere maruziyet
- Güneş ışığına aşırı maruziyet

Sonuçlar

- Dermatitler- egzamalar
- Yara iltihapları
- Deri kanserleri
- Güneş yanıkları
- Güneş çarpması

Alınacak Önlemler

- Kimyasalları taşıırken, uygun eldiven ve koruyucu kıyafet giyin.
- Solunum koruyucuların bakımının iyi yapıldığından ve filtrelerin tavsiye edildiği gibi yerleştirildiğinden emin olun.
- Zararlı maddelerden arındırmak için ellerinizi yıkayın.
- Endüstriyel koruma sağlayan/bariyer kremleri kullanın.
- Kesik ve sıyrıklarınızı su geçirmez yara bantları ile kapatın.
- Küçük enfeksiyonları / yaralanmaları hemen tedavi edin.
- Kendinizi güneşe fazla maruz bırakmayın, uygun bir güneş koruyucu kullanın.

- Siğil, ben ve cildinizdeki renk değişimlerini gözlemleyin ve bunlar büyüdüğünde, kaşındığında ya da kanadığında işvereninize haber verin.

b. Weil Hastalığı

Fare vb. kemirgenlerin idrarının bulaştığı malzemelerden geçebilir. Belirtileri ateşlenme ve baş ağrısıdır. Menenjitte (beyin zarı iltihabı) sonuçlanabilir. Önlem olarak çalışırken kişisel hijyeninize dikkat edin. Yeme, içme ve sigara kullanmadan önce mutlaka ellerinizi yıkayın ve fare idrarı bulaşma ihtimali olan malzemelerle çalışırken koruyucu eldiven kullanın.

c. Tetanos

Kesik ya da sıyrıklar yoluyla topraktan bulaşabilecek bir hastalıktır. Aynı zamanda metal çitler gibi metallerden de tetanos bulaşabilir. Önlem olarak düzenli aralıklarla tetanos aşısı yaptırılmalıdır. Toprakla uğraşırken kesik ve sıyrıklar mutlaka antiseptik solüsyon ile yıkanmalı, üzeri su geçirmeyen koruyucu bantlarla kapatılmalıdır. Kullanılan el aletlerinin bakımını düzgün yapmak ve çalışma alanında kesici delici özelliği olan metalleri ortada bırakmamak enfeksiyon riskini azaltır.

d. Kıl kurdu

Bu parazitin yumurtaları toprakta bulunur ve dışkı yoluyla da bulaşabilir. Toprakla çalışırken ellerinizi ağız çevrenize değdirmeyin. Toprakla temastan veya tuvalete gittikten sonra ellerinizi mutlaka iyice yıkayın. Koruyucu eldiven kullanmak riski azaltır.

e. Arı ve böcek sokmaları

Arı ve böcek sokmalarına karşı alerjiniz olup olmadığından emin olun ve bu konuda işvereninizi bilgilendirin. İşyerinizde alerjisi olan çalışanlar için kolay ulaşılabilecek şekilde ilgili ilaçlar bulundurulmalı ve sokma anında ilk yardım müdahalesi yapılmalıdır.

2. Kişisel Koruyucu Donanım ve Kıyafetler

- İşvereniniz size uygun kişisel koruyucu donanımı (KKD) sağlamak zorundadır.
- KKD ve koruyucu kıyafetinizi kullanım talimatına uygun biçimde kullanmak ve kullandıktan sonra depoya iade etmek yasal sorumluluğunuzdur.
- Ürünlerdeki herhangi bir hatayı işvereninize bildirin.

3. Çalışan Refahı

- İşvereniniz tuvalet ve duş alanları da dahil olmak üzere uygun bakım tesislerini sağlamak zorundadır.
- Yıkama alanları yeteri kadar aydınlık olmalı ve sürekli sıcak ve soğuk su kullanılabilir durumda olmalıdır. Ayrıca sabun ve temiz havlular bulundurulmalıdır.
- Size temiz içme suyu temin edilmelidir.
- İşvereniniz dinlenip çay-kahve içebileceğiniz, yemek yiyebileceğiniz bir odayı size sağlamak zorundadır.

a. *Sigara*

Çalışanların, ziyaretçilerin ve müşteri gibi diğer kişilerin kapalı alanlarda ve yasaklanmış açık hava çalışma alanlarında sigara içmesi yasaktır.

b. *Alkol ve Uyuşturucu Madde Kullanma Yasağı*

İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'na göre işyerine sarhoş veya uyuşturucu madde almış olarak gelmek ve işyerinde alkollü içki veya uyuşturucu madde kullanmak yasaktır.

c. *Tehlikeli Görevler*

İşverenin risk değerlendirmesini göz önünde bulundurarak sizin yapmamanız gereken bu tür tehlikeli görevleri tanımlayacaktır. Örneğin sera çatılarında çalışma, kapalı alanlarda nokta dönüşlü yükleyici gibi makinelerin kullanımı, testere kullanımı ve diğer çalışma biçimleri.

4. Çalışanların Genel Görev ve Yükümlülükleri

6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu gereğince çalışanların genel görevleri şunlardır:

- İşveren tarafından verilen talimatlar doğrultusunda kendisinin ve diğer çalışanların, çevrenin sağlığını ve güvenliğini koruyacak biçimde doğru çalışmak,
- Tesisat / makine / tezgâh / el aleti / malzeme ve kişisel koruyucu donanımları doğru şekilde kullanmak,
- Tehlike ve riskleri bildirmek,
- İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili süreçlerde işbirliği yapmak ve toplantılara katılım sağlamak.

Kaynakça

- ENGÜR, M. O. (2014). Odun Üretiminde Çalışanların Eğitimi (Ağaç Kesme ve Boylama Operatörü). Ankara: T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü
- http://www.hsa.ie/eng/Publications_and_Forms/Publications/Agriculture_and_Forestry/Horticulture_English.pdf Erişim Tarihi: 03.11.2015
- <http://www.kariyer.net/ik-blog/oryantasyon-egitimi-nedir/> Erişim Tarihi 07.12.2015
- http://www.thrive.org.uk/files/documents/members/15-health_and_safety_in_the_garden.doc Erişim Tarihi 07.12.2015
- 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu (Kabul: 20.06.2012, RG: 30.06.2012)

Bu yayının hazırlanmasında emeği geçen Uluslararası Tarımsal Eğitim Merkezi'nden Sn. Dr. Mesut GÖLBAŞI'na ve Tarımda İş Sağlığı ve Güvenliği Ortak Danışma Kurulu Üyeleri'ne teşekkür ederiz.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmebtedir.

This Project is co-financed by the European Union and the Republic of Turkey.

www.casgem.gov.tr

Yunusemre Mah. Kübra Sok. No:1 Pursaklar / ANKARA
Telefon : (0312) 527 51 27 / 594 14 00. Faks : (0312) 527 51 23

Bu yayın Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti'nin mali katkısıyla hazırlanmıştır. Bu yayının içeriğinden yalnızca Human Dynamics liderliğindeki konsorsiyum sorumludur ve bu içerik hiçbir şekilde Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti'nin görüş ve tutumunu yansıtılmaktadır.